

Pomóc, vši!

**všetko, čo potrebujete vedieť
o vši detskej na jednom mieste.**

**informácie a rady overené
skúseným parazitológom.**

**7 minút čítania a vši vás už nikdy
nezaskočia! Doma, v triede ani na
tábore.**

**Vieme, aké sú najčastejšie chyby
v odvšivovaní, aké mýty o všiach
medzi rodičmi kolujú a prečo sú ich
detské kolektívy stále plné.**



Kde sa vši berú a ako sa prenášajú **1.**

2. stačí vedieť 5 vecí a máte od vší pokoj

Ako vši vyzerajú a ako ich vo vlasoch spoznať **3.**

4. Ako sa vší a hníd zbaviť, čo proti všiam naozaj zaberie

5. čo pri výskyte vší (ne)robiť

Vši na slovensku každoročne napadnú
viac než štvrt' milióna ľudí



1. Kde sa vši berú a ako sa prenášajú

Kde sú deti spolu, tam sa skôr alebo neskôr vši objavajú. V škôlkach a základných školách vši dlhodobo predstavujú bežný problém.

Z tábora, škôlky alebo školy v prírode sa zavšivená vracia až polovica detí. Voš detská by pedagógov ani rodičov nemala desiť, ale ani zaskočiť nepripravených.



Vši sa najčastejšie prenášajú **priamym telesným kontaktom**. Priamo z hlavy na hlavu zvyčajne prelezie dospelá oplodnená samica vši a do vlasov nakladie vajíčka, ktorým sa hovorí **hnidy**.

Dieťa tak má vo vlasoch rovno celú novú všiu rodinu a ľahko ich preniesie na spolužiakov i svojich dospelákov. **Stačí spoločné hranie, čítanie, pomaznanie** alebo spanie, skrátka mať hlavy chvíľku pri sebe. Občas pritom môžete nájsť aj voš bez hníd, a naopak hnidy bez vší.



Výnimočne sa dá všami nakaziť aj tzv. sekundárnym prenosom – to znamená napríklad cez čiapku, helmu na bicykel, vankúš, hrebeň, uterák, opierku hlavy v autobuse atp. Kontakt medzi zavšiveným predmetom a budúcim zavšiveným ale musí byť **prakticky okamžitý**.

Farbené vlasy, tehotenstvo alebo krátky zostrih rozhodne nie sú zárukou, že sa vám vši vyhnú. Pravda je, že niekto je na vši chytľavý, iný menej, podobne ako je to s komármi alebo kliešťami. **Prenosu živých hníd sa báť nemusíte**. Kým sa všie vajíčka nevyliahnú, nikam sa nesťahujú, sú k vlasom pevne prilepené.

Vši sa najčastejšie prenášajú priamym telesným kontaktom



2. Stačí vedieť 5 vecí a máte od vší pokoj

1. Pri odvšivení sa musíte zbaviť nielen vší, ale hlavne hníd! Na to je najlepší patentovaný **Čarovný všiváčik** – má na zuboch **vybrúsené mikrošpirály**, ktoré spoľahlivo zachytia aj tie najmenšie vší a hnidy.

2. Šampón proti všiam nutne nepotrebujete a jedna jeho aplikácia rozhodne nestačí. Čarovný všiváčik spoľahlivo funguje aj s **bežným kondicionérom**.

3. Prať a upratovať celú domácnosť kvôli všiam nemusíte, mimo hlavy dlho neprežijú. Dominantný je **priamy prenos z hlavy na hlavu**.



Rozdiel je v 600 patentovaných
mikrošpirálach na zuboch hrebeňa

4. Najlepšia prevencia proti všiam je **pravidelná kontrola vlasov**. Zahnať vši pomôže aj **esenciálny olej citrionora** alebo iné prírodné repelenty. Prípadne vlasy ostrihať na 8 milimetrov a menej.

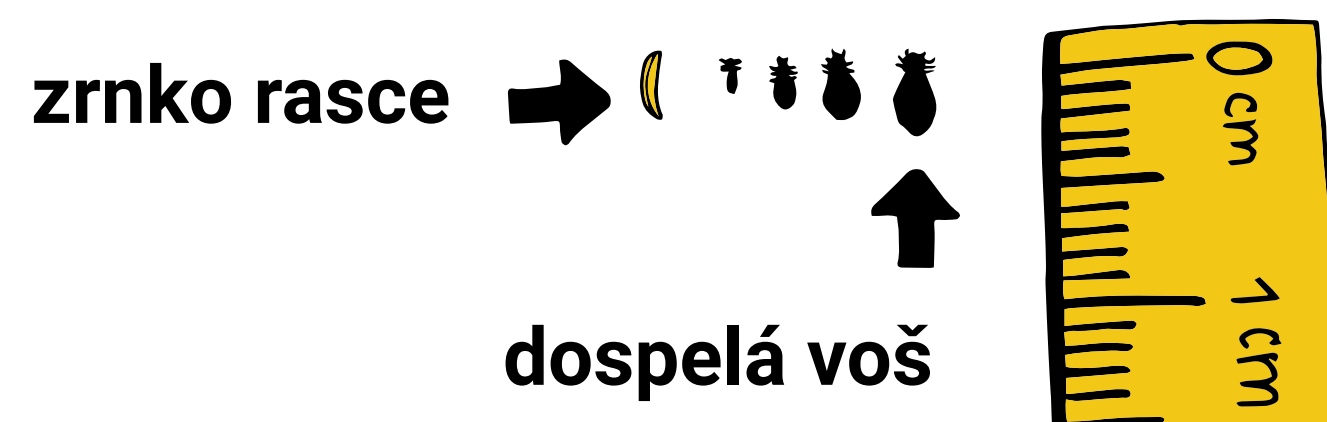
5. Voš detská žiadne choroby neprenáša, ale **pedikulózu** (odborne zavšivenie, výskyt vší) školský zákon klasifikuje ako infekčné ochorenie. Rodičia **by mali výskyt vší nahlásiť** a dieťa do triedy vrátiť až keď vo vlasoch nemá žiadne vši ani hnidy. Pedagógovia zase majú povinnosť chrániť bezpečnosť a zdravie detí pri vzdelávaní, takže pri podozrení na výskyt vší vám potomka pošlú domov.

**Nemusíte prať a deratizovať celú domácnosť,
vši inde ako na hlave dlho neprežijú**



3. Ako vši vyzerajú a ako ich vo vlasoch spoznať

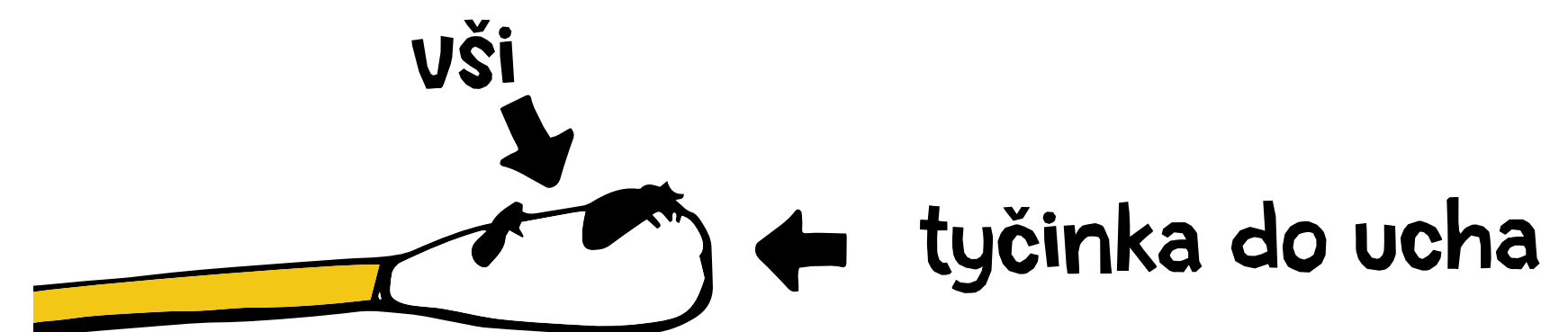
Keď si obrázok vší detskej čiže hlavovej vyhľadáte na internete, najskôr sa zľaknete. Vyzerá hnusne, pretože je tisíckrát zväčšená. V skutočnosti je dospelá voš veľká len **ako zrnko rasce (2-4 milimetre)** a hnidy ako zrníčko sezamu, aj menšie.



Voš detská žije výhradne vo vlasoch ľudí, zvieratá majú svoje druhy vší, od zvierat sa všami nenakazíte, na rozdiel od bĺch. **Voš neskáče ani nelieta**, len lezie (a pláva). Neutopíte ju v sladkej, slanej ani chlóróvanej vode, skôr si vši **z bazéna donesiete**.

Voš detská je bezkrídly hmyz jantárovej farby s tromi pármami nôh s pazúrikmi, vďaka ktorým sa pevne drží vo vlasoch, menšou hlavou s hryzadlami, plochým telom a väčším zadočkom. Živí sa ľudskou krvou, saje spravidla každé 2-4 hodiny. Samička vší žije asi mesiac (samce o niečo kratšiu dobu) a počas tej doby nakladie **50 až 150 hníd!**

Vajíčka **lepia na vlasy tesne pri pokožke hlavy**, aby sa po vyliahnutí (za 7-11 dní) mohli malé vši – hovorí sa im nymfy a sú priesvitné – hned' napiť. Nymfy dospievajú a začínajú sa množiť približne za ďalší týždeň.



Vši najčastejšie nájdete v oblasti **za ušami, na zátylku a vršku hlavy**, občas aj pod ofinou alebo na krku. Prvým a obvykle jediným príznakom zavšivenia je svrbenie hlavy, **najintenzívnejší býva v noci**. Deti sa môžu sťažovať aj na šteklenie, to je z toho, ako vši lezú.

Keď sa dieťa začne vo vlasoch škrabať viac, než je obvyklé, zbystrite a vlasy pre istotu skontrolujte. Pri dlhších vlasov je typickým príznakom pedikulózy (odborne zavšivenie, výskyt vší) i zozadu **pohryzený začervenaný krk**.

Na prvýkrát nie je úplne jednoduché vši spoznať, vo vlasoch sa pohybujú rýchlo a nemusíte ich vidieť. Každopádne, keď hlava svrbí, v drvivej väčšine prípadov ide práve o vši. Ak máte problém rozlíšiť hnidy od lupín, skúste **fúkací test**. Tú vec naberte medzi palec a ukazovák a fúknite. Keď odletí, sú to lupiny, keď na bruškách prstov drží, sú to hnidy.

**vši nájdete najčastejšie za ušami,
na vrchu hlavy a na zátylku**



4. Ako sa vší a hníd zbaviť, čo proti všiam naozaj zaberie

Aby ste sa zbavili vší, nestačí len vlasy ošetriť šampónom na vši. **Na hnidy žiadny šampón nezaberie**, aj keď ich výrobcovia často tvrdia opak. A ak sa nezbavíte hníd, za týždeň vás čaká odvšivovacie opáčko. Keď zavšivené dieťa len ošampónujete, ale hnidy ste z vlasov neodstránili, zostáva pre ostatných stále zdrojom nákazy pedikulózou a späť do kolektívu nepatrí. **Nedostatočné odvšivenie** je hlavný dôvod, prečo sú niektoré škôlky a školy stále plné vší. Deti na seba vši prenášajú stále dookola.

Ani obyčajný všiváček (špeciálny hrebeň na vši s hustými zubami) zvyčajne **všetky hnidy nezachytí**. Môžete ich vyberať ručne (sťahovať z vlasov nechtami, pinzetou alebo vystrihávať nožnicami), ale je to pracné a neefektívne. Rýchlejším a účinnejším riešením je na vyčesanie zavšivených vlasov použiť **Čarovný všiváček**. Jediný hrebeň na vši, ktorý hnidy spoľahlivo zachytí. Má na to patent – **600 mikrošpirál na zuboch hrebeňa**.

Navyše funguje aj **bez šampónu a chémie**, len s bežným kondicionérom. S Čarovným všiváčikom sa vší a hníd zbavíte hneď na prvýkrát, šetrne a bez zbytočnej chémie. Na internete nájdete **skoro tisícku nadšených recenzií rodičov**, ktorým už tento hrebeň pomohol zbaviť sa vší.



Ako šampóny fungujú?

Účinnou zložkou bežných šampónov na vši sú silikónové oleje, ktoré majú vši zadusiť. Žiadne insekticídy, ktoré sa na hubenie vší používali skôr, už v nich nenájdete: proti niektorým (permetriny) si vši **vybudovali odolnosť**, iné boli pre použitie na ľuďoch zakázané kvôli riziku poškodenia zdravia. Citlivú detskú pokožku ale silikóny často dráždia a vysušujú, hlava potom môže dieťa svrbieť ešte týždne a miesto vší **budete riešiť lupiny**.

Proti všiam môžete na vlasy aplikovať aj najrôznejšie zábaly à la babské rady. Najčastejšie sa používa olej, ocot a lieh (alkohol), alebo ich kombinácie. Vší sa možno zbavíte, **ale hnidy zase prežijú**.

Bez likvidácie **hníd to jednoducho nefunguje**. Na vši nezaberá ani farba na vlasy, prípravky zo zverimexu či petrolej (na ten rovno zabudnite, možná alergická reakcia za to riziko nestojí). Žehličkou na vlasy sa zase nedostanete až tesne k hlave, kam vši hnidy kladú.



5. čo pri výskyte vší (ne)robiť

Keď dieťa chytí vši, zásadné je zbaviť sa nielen vší, **ale aj hníd**. Ako na to, je popísané vyššie. Pedagógovia majú v súlade so zákonom **povinnosť zavšivené dieťa vylúčiť** z kolektívu (poslať domov zo škôlky a školy, ale pokojne aj letného tábora), aby ochránili zdravie ostatných detí.

Naopak rodičia by výskyt vší u potomka mali vo svojej triede nahlásiť. Inštitúcie nesmú zverejniť konkrétne mená, len o výskyte vší informujú ostatných rodičov.

Kvôli všiam nemusíte prať a deratizovať celú domácnosť. **Voš totiž mimo hlavu dlho neprežije**, podchladí sa, dehydratuje a už nie je schopná sať, teda uchytiť sa späť vo vlasoch.

Vši sú medzi dospelákmi **citlivá téma**, problém mnohí z nich spájajú s nedostatočnou hygienou: „Kto má vši, je zafúľanec“, alebo „Moje dieťa má vši, som zlá matka“.

To je ale veľký omyl! Voš detská s tým nesúvisí, nedostatočná hygiena sa týka vší šatníkovej. Voš detská má naopak radšej umyté vlasy, pretože **v neumytých sa jej zle pohybuje**.

Najlepšou prevenciou proti všiam je **pravidelná kontrola vlasov**. Čarovný všiváček je užitočným pomocníkom nielen pri akútnom zavšivení, ale práve aj pri prevencii a kontrole vlasov.

Stačí mokré vlasy prečesať, ideálne pravidelne po každom umývaní, od ucha dozadu na krk a vrškom hlavy (keď vši sú, tak vždy hlavne tu). **Na zuboch hrebeňa** hneď uvidíte, keby tam nejaká voš alebo hnida bola. Ak áno, do vlasov len pridáte **kondicionér** a vyčesáte ich poriadne.

100% ochranu proti všiam vám bohužiaľ nezabezpečí žiadny prípravok – ani prírodné, ani tie chemické. Esenciálne oleje a prírodné repelenty však pomôžu vši odpudiť. Len pozor, často odporúčaný tea tree olej už na vši účinný nie je, zvykli si naň, lepšia je **citriodora** alias citrovonný eukalyptus.

Možno ju nakvapkať do akéhokoľvek rastlinného oleja a každé ráno deťom pred odchodom do triedy **namazať dozadu za uši**.

Pri dlhých vlasov pomôže vyhnúť sa všiam, nepúšťať dieťa **do kolektívu s rozpustenými vlasmi**, ale zapliesť ich do vrkoča, copu, zasponkovať... Prípadne môžete vlasy ostrihať, pod 8 milimetrov sa na nich vši už neudržia.

Chcete viac informácií? Odporúčame si prečítať knihu Jána Votýpka a kol. "**O parazitoch a ľuďoch**", ktorá získala cenu Magnesia Litera 2019 za náučnú literatúru

Zborník o ektoparazitoch ľudí, ktorý je voľne na stiahnutie na stránkach Českej parazitologickej spoločnosti



až 150 hníd →

Autor:

Mgr. Kateřina Boušová/BEZvší

www.vsivacik.sk

odborný konzultant:

Doc. RNDr. Oleg Ditrich, CSc. / Biologické centrum AV ČR, v.v.i.,
Parazitologický ústav